

Община Николаево, обл. Стара Загора, гр. Николаево 6190, ул. „Георги Бенковски“ № 9

Телефон 04330 / 2040, e-mail: obnikolaevo@nikolaevo.net

Общинска стратегия за устойчива интеграция на ромите и други лица в неравностойно положение в община Николаево

(2021-2030)

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. ВЪВЕДЕНИЕ	6
2. Анализ на актуалното социално-икономическо състояние и потребности на уязвимите общности в община Николаево	9
2.1. Население – демографска характеристика/икономическо състояние.....	9
2.1.1. Демографска характеристика	9
2.1.2. Икономическо състояние	12
2.2. Здравеопазване	13
2.3. Образование	15
2.4. Заетост	20
2.5. Жилищни условия и инфраструктура	25
2.6. Култура.....	27
2.7. Върховенство на закона и недискриминация.....	29
2.8. Социално включване, социални услуги	30
3. Разработка и манифест на интеграционната стратегия	34
3.1. Визия.....	34
3.2. Цели	34
3.3. План за действие	35
3.3.1. Стратегическа цел №1	35
3.3.2. Стратегическа цел №2	36
3.3.3. Стратегическа цел №3	37
3.3.4. Стратегическа цел №4	38
3.4. Приоритетни направления/мерки	39
3.4.1. Приоритетно направление – Здравеопазване	39
3.4.2. Приоритетно направление – Образование	41
3.4.3. Приоритетно направление – Заетост	44
3.4.4. Приоритетно направление – Жилищни условия и инфраструктура.....	45
3.4.5. Приоритетно направление – Култура	46
3.4.6. Приоритетно направление - Върховенство на закона и недискриминация	47
3.4.7. Приоритетно направление/мерки – Социално включване, социални услуги	48
4. Устойчивост на стратегията и на нейните цели в дългосрочен план	50
4.1. Финализиране и устойчивост на стратегическа цел №1	50
4.2. Финализиране и устойчивост на стратегическа цел №2.....	50
4.3. Финализиране и устойчивост на стратегическа цел №3.....	51
4.4. Финализиране и устойчивост на стратегическа цел №4.....	51

4.5. Анкетни допитвания и техните резултати	52
5. Методология за контрол и мониторинг.....	56
6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	58

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА:

ГРАО	Гражданска регистрация и административно обслужване
ДБТ	Дирекция „Бюро по Труда“
ДГ	Детски Градини
ДКЦ	Диагностично консултативен център
ДСП	Дирекция „Социално Подпомагане“
ИУЧ	Избираеми учебни часове
ЖНРО	Женска независима ромска организация
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МВР	Министерство на вътрешните работи
МДЛ	Медико-диагностична лаборатория
МОН	Министерство на образованието и науката
МТЛ	Медико-техническа лаборатория
МЦ	Медицински център
НП	Национална програма
НПО	Неправителствени организации
НСИ	Национален Статистически Институт
НСРБИР	Национална стратегия на Република България за интеграция на ромите
НЧ	Народно читалище
ОКС	Образователно-квалификационна степен
ОСИРДЛНП	Общинска стратегия за интеграция на ромите и други лица в неравностойно положение
ОПЛ	Общопрактикуващи лекари
ОПРЧР	Оперативна Програма „Развитие на човешките ресурси“
ППЗСП	Правилник за Прилагане на Закона за социалното подпомагане
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РУО	Регионално управление на образованието
СНЦ	Сдружение с нестопанска цел
СОП	Специални образователни потребности
СПИ	Сексуално предавани инфекции

ФУЧ	Факултативни учебни часове
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ЦУТНТ	Център за учебно, техническо и научно творчество

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В съвременния свят, безспорно се забелязват нарастващи темпове на населението от ромския етнос в България, докато от друга страна пакетът мерки, които имат за цел да интегрират въпросната маргинализирана общност и да минимизират ефекта на дискриминация и сегрегация, са меко казано недостатъчни.

Също така, през последните години България е една от държавите с най-многобройно ромско население в Европейският Съюз (ЕС). Усилията за формулиране на цялостна национална политика за интеграция на ромите и за изграждане на финансова, нормативна и институционална рамка за прилагането на тази политика започват още в средата на 90-те години на XX век. С различна интензивност тези усилия продължават и до ден днешен, но въпреки това като ключово препятствие пред изпълнението на националната стратегия за интеграция на ромите се смята задълбочаването на антиромските стереотипи и дискриминацията.

Интеграцията на ромската общност е един от приоритетите на Общинския план за развитие на Община Николаево, насочен към изпълнение на политиката за социална интеграция на ромите с оглед на общите усилия на България за равноправно интегриране към Европейската общност.

Планът за действие на Община Николаево за интегриране на ромите е изготвен в съответствие с действащите национални, регионални, местни и международни стратегически и оперативни документи в областта на ромската интеграция в изпълнение на общонационалната политика за повишаване качеството на живота и за гарантиране на равните възможности на българските граждани от ромски произход и други, живеещи в сходна на ромите ситуация.

Паралелно с делегираната интеграционна стратегия на Община Николаево, през месец юни 2022 стартира мащабен интеграционен проект, съставен от две основни части и воден съвместно от Общините Николаево и Мъглиж. Първата фаза на проекта е с наименование **BGLD-2.003-0003 „Хъб за функционално свързани социални и образователни услуги в подкрепа на децата от уязвими групи и техните семейства“**. За нея е назначен специален екип от професионалисти – педагози по Български език и спорт, образователни медиатори и психолози.

Всички те са обединени от каузата да работят с деца от маргинализираните

групи и техните родители в нужда, като целта е да се създаде възможност за улеснен достъп до социални и образователни услуги за същите тези уязвими групи хора с ударение върху ромския етнос. Едно от основните изисквания, заложено в тази част на проекта е да се обхванат минимум **150 лица**, но има перспектива реалният им брой да е значително по-голям, като безвъзмездното финансиране за тази част от проекта е съответно **177 810,87 лв.** за Община Николаево.

След завършването на първия етап от проекта, на дневен ред за изработване е предприет втория проект **BGLD-3.002-0023-C01 „Хъб за комплексни интегрирани мерки в подкрепа на ромското включване в общините Николаево и Мъглиж“**. В тази част, обхватът на проекта се разгръща и достига пет основни направления. За заемането на съответните длъжности по тези направления е назначен нов екип от медиатори, както и екип от специалисти за изготвяне на настоящата стратегия. Разпределеното финансиране за Община Николаево по тази част от проекта е в размер на **569 049,66 лв.**

Стремежът на Община Николаево в този стадий от проекта е да се обхванат минимален брой от **300 човека**, за който е установено, че са уязвими групи хора, предимно от ромски произход.

Петте направления, по които ежедневно се работи с потребителите са:

- Труд и права;
- Здравеопазване;
- Образование;
- Социални дейности;
- Ромски бит и култура.

Петимата медиатори работят с по около 24 нови потребителя всеки месец на терен от четирите населени места на общината. Целта на срещите им с хората е да се проведат консултации, в които да им се обясни полезна и нужна за тях информация по всяко едно от петте направления. Рядко, те биват овластени от първия път, но в повечето случаи се налага повторна среща със същия потребител за допълнителни разяснения по същите или нови раздели от направленията. Понякога дори се налага трета консултация с въпросния потребител, като там може да се случи и месеци след предишните.

Тук е мястото да се спомене, че в мащабния проект, освен партньорство между

общините Николаево и Мъглиж, има и трети партньор: Норвежката организация „Крос-Кълчъръл Интродакшън“, която притежава огромен опит в посредничеството по предоставянето на широк спектър социални услуги. Въпросната колаборация с чуждестранен партньор от такъв висок ранг може само да оптимизира подхода към включването на маргинализираните групи, чрез големия обем от обмяна на опит и обучение в Норвегия на голяма част от българските колеги по проекта.

Важно е да се подчертае, че настоящата стратегия е конструирана в съответствие с новата национална стратегия на Република България за равнопоставяне, включване и участие на ромите. Стратегията очертава рамките на определени задачи и насочва усилията на специалистите, както и на представителите на уязвимите групи към идентифициране на потребностите на маргинализираните общности.

Основните приоритети на Плана за интегриране на гражданите в уязвимо социално-икономическо положение са:

- ✓ Здравеопазване;
- ✓ Образование;
- ✓ Заетост;
- ✓ Жилищни условия и инфраструктура;
- ✓ Култура и медии;
- ✓ Върховенство на закона и недискриминация;
- ✓ Социално включване и услуги.

Изпълнението на Плана е насочено към:

- ✓ Създаване на благоприятни предпоставки за активно участие на представителите на етнически малцинства в обществените процеси на територията на община Николаево;
- ✓ Подобряване на качеството на живот, повишаване на жизнения стандарт на жителите на община Николаево;
- ✓ Превръщане на община Николаево в привлекателно място за живот, личностно и обществено развитие;
- ✓ Подобряване на адаптивността и качеството на живот на целевите групи, нуждаещи се от социална подкрепа;
- ✓ Мотивиране и стимулиране на хората в риск да се справят с проблемите си.

2. Анализ на актуалното социално-икономическо състояние и потребности на уязвимите общности в община Николаево

Община Николаево се намира в югоизточна България и е най-малката от общо единадесетте съставни общини с областен център Стара Загора. Територията на община Николаево заема площ от 96.52 кв. км., което е равно на 1.87% от цялата територия на област Стара Загора. Географското местоположение на община Николаево е благоприятно от транспортна гледна точка, което допринася за развитието на местния туризъм, къмпингуването, риболовните спортове и други.

2.1. Население – демографска характеристика/икономическо състояние

2.1.1. Демографска характеристика

По официални данни на Националния Статистически Институт, населението на община Николаево през 2022 г. е възлизало на **4184 жители**, като през предходните 2019, 2020 и 2021 г. е наброявало респективно 4460, 4540 и 4194 човека (графика 1).

Графика 1. Население на община Николаево в периода 2019-2022 година

Тези цифри недвусмислено алармират, че е на лице един сериозен отлив на хора от общината, по-голямата част от които са в трудоспособната си възраст. Тези хора мигрират в по-големите градове или в чужбина, като там те намират повече възможности за кариерно израстване и по-добри условия на живот.

Отново по данни на НСИ от 2022 година, броят на населението на община Николаево по **пол** е както следва: 2075 мъже и 2109 жени или приблизително 50/50 (графика 2).

Графика 2. Население на община Николаево по пол 2022 година

Говорейки за местоживеене, община Николаево обхваща **четири населени места** – гр. Николаево, с. Нова Махала, с. Едрево и с. Елхово. Административният център на общината е град Николаево, който през 2021 г. по данни на Официалния сайт на Община Николаево е с население 2577 жители; в с. Нова Махала, с. Едрево и с. Елхово живеят респективно 618, 564 и 435 жители (графика 3).

Графика 3. Население на община Николаево по населено място 2021 година

От графиката става ясно, че мнозинството от населението на община Николаево пребивава в град Николаево, където е концентриран и основния

инструментариум/капацитет в борбата срещу изпъкващите проблематики, които ще бъдат щателно адресирани в раздели 3. и 4.

Нужно е да се обърне внимание на официалните данни на НСИ от 2023 (таблица 4), които подчертават броят хора по **етнически групи и възраст** в община Николаево.

Етническа група	ВЪЗРАСТ								
	Общо	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 и повече
общо	4146	665	507	511	434	434	423	495	635
в т.ч.									
отговорили	3979	637	896	485	419	421	410	486	611
българска	2311	139	197	216	229	287	313	407	536
турска	405	128	33	90	68	47	56	42	9
ромска	1198	388	272	210	164	108	67	51	11
друга	10	0	1	2	2	1	0	3	1
Не се самоопределят	55	32	2	4	7	3	1	4	2

Таблица 4. Брой хора по етнически групи и възраст в община Николаево

Споменавайки съответния брой хора по етническа принадлежност от 2023 година, трябва да се има предвид, че преброяването е на база самоопределянето на всеки един участник, като това се прави доброволно и по собствено себеопределяне. Поради тази причина тези данни не могат да се използват като категорични статистически цифри, а по-скоро илюстрират цялостната ситуация в населеното място.

Както и да е, от таблицата става ясно, че българския етнос е най-многоброен с 2311-ма човека, следван от ромския с 1198, а на трето място е турския с 405, както и 55 човека, който не са се самоопределили към нито една етническа група. Обсегът на проекта ще обхваща всички гореизброени етноси а не само ромския, понеже проблема е локализиран във всеки един от тях.

2.1.2. Икономическо състояние

Състоянието на икономиката на община Николаево през последните години, следва общите тенденции, наблюдавани в национален мащаб и характеризиращи състоянието на голяма част от малките общини и населени места. Все още не е намерен комплекс от балансиращи фактори, които да осигурят малки, но повече на брой и гъвкави икономически субекти, които да откриват работни места.

Най-голямото предприятие в гр. Николаево е Рибно стопанство „Тунджа 73“

Създадено е през 1973 год. Произвежда зарибителен материал, риба и рибни продукти. Търговия в страната. Транспорт на жива риба.

Рибарниците на фирма „Тунджа 73“ ООД са разположени на площ - 3200 дка, Рибовъдното стопанство е специализирано в дейността на сладководното рибовъдство в изкуствени басейни. В дружеството се отглежда жива риба и зарибителен материал. Същото има възможности за консервиране на рибни продукти и периодично е извършвало тази дейност на ишлеме.

На мястото на изоставената пропан - бутан станция към ЕЛПО Николаево скоро отвори врати нова частна фирма „Ардър“ ООД гр. София. Фирмата е разположена на площ от 10 дка. Фирмата извършва дейност като данъчен митнически склад с пълначно за бутилки за битови нужди.

Добри резултати постигат частни фирми, като ЕТ „Стефан Сороков“ производител на опаковки за всички млечни продукти, автоматизация на производствени процеси, дистрибуция на пневматични елементи и др.; ЕТ „Наско Иванов“- магазин за ел. материали и железария. Монтаж, демонтаж, баланс и вулканизация на гуми, на леки и лекотоварни автомобили; ЕТ „Дрян – Петков“ – Производство на дървени бастуни за колбасарската промишленост, палети, амбалаж, скари за бани и технически работилници, дръжки за сечива и инструменти. Пласмент на кирки, мотики, тесли, косилки и др.; ЗПК Зорница, с. Нова Махала – Зърнопроизводство. Етеричномаслени култури. Фуражопроизводство. Технически култури.

С. Елхово – В стопанския двор са построени сгради с ново лице. Това е началото на създаване на новия облик на българското селско стопанство. Земята се обработва с нова и надеждна техника: трактори, сеялки, зърно и силажокомбайни сенокосачки, сеносъбирачки и др.

Изградена е и кравеферма по европейски стандарт.

Община Николаево е поименен акционер в капитала на МБАЛ „Проф. Д-р Ст. Киркович“ АД, гр. Стара Загора.

Икономическата изостаналост на община Николаево е предпоставка за увеличаване на безработицата и броя на социално слабите и бедни жители, които представляват рискова социална група сред населението на общината.

При анализа на социално-демографската и икономическа картина на община Николаево се открояват основните елементи, които в съчетание с други фрагменти създават рисковете от социално изключване на лица и семейства в неравностойно положение, нуждаещи се от подкрепа и социални услуги.

Такива фактори са:

- Равнището на бедност и доходи – трайна липса на постоянни доходи, голям брой безработни лица и такива с недостатъчно доходи в трудоспособна възраст;
- Структура на семейството – пълно или непълно семейство, многодетни семейства, в които има здравословни и образователни проблеми;
- Социално изключване и принадлежност към уязвими етнически малцинства, които живеят в изолация в обособени махали и квартали;

2.2. Здравеопазване

Основен проблем сред целевите групи на територията на община Николаево е невъзможността за редовно плащане на здравните осигуровки, което ги поставя във високо рискова категория. Заради липса на редовни доходи, повече от половината от представителите на уязвимите общности не плащат здравните си осигуровки. Това се дължи главно на факта, че в голямата си част те са безработни, с ниско ниво на образование и липсва мотивация и желание за повишаването му. Това в известна степен възпрепятства достъпа до личен лекар и оказва пряко влияние особено върху развитието на децата.

От друга страна, наличието на голям дял здравноосигурени лица поставя на дневен ред необходимостта от осигуряването на минимален пакет от здравни услуги за социално – слаби и неосигурени хора. Бременните жени от целевите групи попадат в извънредно рискова категория. Предвид характерния начин на живот те пренебрегват

редовното посещение на гинекологични консултации и се картотекират непосредствено преди раждане, с което поставят бременността си в риск.

Същото явление се пренася и върху децата – родителите им не ги водят на детски консултации, което компрометира имунната им система и поставя здравето им в риск. Още един отчетен здравен проблем в рамките на община Николаево е достъпът до висококвалифицирана лекарска помощ, което донякъде в разбираемо за такова малко населено място. Като алтернатива за достъп до широк спектър от медицински услуги е областният център Стара Загора.

Поради неизградена или лоша инфраструктура в кварталите и махалите им, представителите на малцинствените общности по-често боледуват от хепатит, стомашно-чревни заболявания и различни болести причинявани от паразити. Изключително сериозен проблем в ромските махали представляват инфекциозните заболявания. Пренаселеността на кварталите и жилищата силно затруднява изолацията на вирусносителите и заболяванията често приемат епидемичен характер.

Основните демографски характеристики на населението в община Николаево, които имат пряко отношение към системата на здравеопазване и потребностите от здравни услуги са:

- Застаряване на населението и стационарен тип възрастова структура в преход към регресивен с постепенно намаляване на относителния дял на децата и лицата в трудоспособна възраст.
- Сnižаване на възрастовата граница на майките, в т.ч. във възрастта 12-14 години:
- Особености на демографските показатели при рисковите етнически групи;
- Значително по-висока раждаемост сред ромския етнос.

На територията на община Николаево по настоящем функционират **три общопрактикуващи лекари и три стоматолога**, които имат сключени договори с Регионалната здравноосигурителна каса. Липсват обаче кабинети за спешна медицинска помощ, което кара нуждаещите се да я търсят в градовете Гурково, Казанлък или Стара Загора. Медицинското обслужване на детските градини и училищата на територията на община Николаево се осъществява от **5 правоспособни медицински лица**, които са разпределени със заповед на Кмета на Община Николаево. По утвърден график те обхващат всички учебни заведения.

Здравеопазването на територията на община Николаево е организирано предимно в заведенията за извънболнична медицинска помощ.

Здравното обслужване на населението се осигурява чрез:

- Обслужване от общопрактикуващи лекари и стоматолози;
- Оказване на специализирана лекарска помощ
- Оказване на спешна медицинска помощ;
- Училищно и детско здравеопазване.

Може да се счита, че спрямо населението на общината, медицинската помощ и лечение, предлагани от изброените лекари, е недостатъчна, т.е. в общината има нужда от още функциониращи кабинети и лекари, които да успеят да посрещнат здравните нужди на всички нуждаещи се.

Оперативна цел: Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми.

2.3. Образование

Образованието е една от най-важните и сложни сфери. Развитието ѝ оказва влияние – пряко и косвено - върху всички останали сектори на обществения живот. В допълнение, образованието има първостепенната функция да бъде стратегически център за превенция на бедността, социалното изключване и престъпността в обществото. Училищната социална работа е с фокус към идентифициране и решаване на социалните проблеми и бариери пред успеха.

Образованието е една от най-важните и сложни сфери. Развитието ѝ оказва пряко и косвено влияние върху всички останали сектори на обществения живот. Детските и учебните заведения в общината обхващат всички възрастови групи.

Тази методическа рамка е интегрална част от приоритетите на Стратегията на МОН 2021 – 2030, Декларацията от ИНЧОН за образование 2030, Европейската стратегия за интегриране на уязвими етнически общности 2021 и Националната стратегия в тази насока.

В рамките на община Николаево функционират няколко начални училища, едно основно училище и една професионална гимназия:

- НУ „В. Левски“ с. Едрено
- НУ „Братя Жекови“ с. Елхово

- НУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Нова Махала
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Николаево
- ПГ „Атанас Дамянов“ гр. Николаево

В допълнение, на територията на общината оперира една **детска градина** „Снежанка“ гр. Николаево и три филиала към нея:

- филиал „Кокиче“ с. Едрево;
- филиал „Еделвайс“ с. Елхово;
- филиал „Зорница“ с. Нова Махала;

Отпадането на децата от училище в община Николаево е сериозен проблем, създаващ предпоставки за задълбочаване на социалното изключване. Връщайки се към разглеждането на демографската характеристика за цялата община, направената съпоставка на данните с тези от минали периоди показва относително ниско ниво на отпадащите ученици и завишаване на заминаващите за чужбина, с предимно с техните семейства и родители.

Това намаляващо ниво на отпадащите ученици до голяма степен се дължи и на факта, че за всички ученици, които са от населени места в рамките на общината, в които няма училище или съответния вид професионална подготовка, както и за децата от детските градини – поставени при същите условия – без детска градина в населеното място, където живеят, е осигурен транспорт до училище, гимназия или детска градина, в съответствие с нормативните изисквания на Министерството на Образованието и Науката.

Педагогическите колективи в училищата и детските градини работят за изграждането на една по-висока култура на толерантност и приобщаване. Например, ранно образование, достъпно за всички, независимо от социално-икономическия им статус и интелектуалните им умения и възможности.

В тази обучителна рамка по проекта, е включен педагогически и непедagogически персонал, който работи с децата още от ранна детска възраст чак до предучилищна възраст, с цел адаптивното им преодоляване на вече добре познатата социална проблематика и културна бариера.

Също така, родителската общност е привлечена в процеса на образователна, социална и трудова реализация на децата и учениците. Родителите са включени в

срещи на обществени съвети, в съвместни училищни инициативи, открити уроци, за да станат съпричастни към обучението и възпитанието на техните деца, виждайки постигнатите резултати, да променят своето виждане за училището като институция.

Сградния фонд и техническото оборудване на учебните заведения е частично подобрен, предвид извършените ремонтни дейности по проекти. В част от училищата липсват физкултурни салони, а спортните площадки се нуждаят от нови настилки и модернизация. Необходимо е също така и осъвременяване на съществуващата техника. Интересите на децата се развиват в часове по СИП, както и в читалищата на територията на общината.

Осъществена е екипна работа между заинтересованите страни (училище, родители, местни институции) за издирване на отсъстващите, предотвратяване на отпадането и преждевременното напускане на училище и за реинтеграцията на вече отпадналите.

Проблемите с ромите се коренят предимно в недостатъчното или неадекватното им образование. Неграмотността сред ромите една от основните причини за тяхната изключително висока безработица (на места 95% от населението), отблъскващото качество на живот, както и поголовното им неспазване на държавните закони и правила. Мнозинството от ромчетата нямат и пример в семейството си на реализирани се професионалисти. Затова, учейки се от ограничения житейски опит на родителите си, те живеят в омагьосания кръг на невежество, нисък морал и свобода.

Достъп до образование - Подобряването на достъпа до образование на ромите не е само проблем на самите роми. Множество международни изследвания доказват силната връзка между образованието на работната сила и икономическия растеж. С голяма доза увереност може да твърдим, че „включването“ на ромите в образователната система ще даде не само шанс на самите тях за по-добро професионално развитие и доход, но и ще увеличи потенциала за просперитет на цялата българска икономика.

Основен проблем, разкрит чрез различни източници е, че значим дял от ромските деца не се записват или рано отпадат от образователната система. Но дори записаните и посещаващите занятия ромски деца твърде вероятно получават по-ниско от средното качество образователна услуга. И макар системата на висше образование да изглежда достатъчно отворена към всички етнически групи, лошото ниво на средно

образование се превръща в практическа бариера за огромното мнозинство от ромите .

Промяната на това състояние изисква въздействие върху две основни групи стимули – на търсенето на образование от страна на самите роми, и на предлагането на образование от публично-финансираните институции. Поведението на ромите се предопределя от косвени фактори и от преки въздействия на конкретни политики.

Така например, според данни на МОН, съществува съществена връзка между бедността в семейството и отпадането на децата от училище. Причините са най-общо две: образованието налага разходи (транспорт, учебници, помагала) за домакинството, от една страна, и го лишава от доход (от детски труд), от друга. От това следва, че намаляването на бедността, чрез икономическа интеграция на ромите, би ограничило въздействието на тези негативни стимули. Още повече, възможността за реализация на трудовия пазар при наличие на добро образование или дори базова грамотност ще увеличи мотивацията за изпращане на децата в училище.

От друга страна, държавата може пряко да въздейства върху икономическите стимули чрез обвързване на получаването на социални помощи с посещаването на училище от децата и постигането на определени резултати от тях. Така децата ще генерират доход за домакинството само и ако учат; в момента те не само увеличават социалните плащания от държавата към домакинството, но ако не посещават училище често и работят.

За училищата стимулите също трябва да се изменят. Те трябва както да мотивират записването на ромски деца (а и изобщо ученици), така и да гарантират високо качество на образователната услуга.

Въведеният единен разходен стандарт за издръжка на един ученик е крачка напред в превръщането на ученика в „клиент“, който носи пряка финансова полза за отделното училище. Това, при създаването на фискална автономия на училищата, стимулира директора и преподавателите да се съревновават за записвания. Така всяко ромско дете ще допринесе за приходите в бюджета на съответното училище.

За да се стимулира действителното предлагане на образователна услуга, а не само формално посещаване, финансирането трябва да е обвързано с постигането на определени резултати. Въвеждането на обективна система за оценяване на постигнатото от учениците в съчетание с описаната промяна в модела на финансиране ще доведе до мотивация на училищата да предлагат (вкл. на ромите) качествено

образование. Накрая трябва да отчетем и индивидуалните стимули на отделните преподаватели. Ако заплащането им зависи от постиженията на техните ученици, това се превръща в инструмент за лична мотивация да се дават знания на всички деца, включително и на ромите.

Квоти за студенти от ромски произход във висшите училища

Статусът на ромската обществена група няма да се промени, докато ромите не видят съществен брой свои представители в по-високите социални класи. САЩ има богат опит в инициативата affirmative action, която по същество представлява политика на квоти за малцинството от африкански произход във висшите училища и в държавните учреждения, наред с десегрегирането на основните и средни училища (още през 60-те години). Въпреки първоначалната опозиция от страна на етническото мнозинство в страната, американската инициатива успява да приобщи малцинството от африкански произход и почти няма човек в днешно време, който да не признае, че е било за добро. Приобщаването трае поколения, но американският пример доказва, че разрешението започва от политиката на задължително и качествено образование, с гарантиран достъп до висши институции.

Ето защо в България трябва квоти за студенти от ромски произход. Моделът с квотите не е нова идея: мнозина ще си спомнят как преди години елитните професионални средни училища и гимназиите в по-големите градове имаха запазени места за ученици от по-малките градове в областта. Макар да бяха извън правилата на „свободния пазар“, тези запазени места гарантираха, че учениците с по-ограничен достъп до подготвителни ресурси имаха шанс да продължат развитието си. Така и ромските студенти могат да се конкурират помежду си за няколко места във висшите учебни заведения, което да гарантира, че най-малкото толкова образовани роми излизат на пазара всеки випуск, което вече е голяма крачка напред. До момента квоти за ромски студенти има само в Полицейската академия в Симеоново, както и в някои от структурите на МВР.

Подобряването на достъпа до образование на ромите не е проблем само на самите роми. Множество международни изследвания доказват силната връзка между образованието на работната сила и икономическия растеж. Основен проблем, разкрит чрез различни източници е, че значим дял от ромските деца не се записват или рано отпадат от образователната система. Но дори записаните и посещаващите занятия

ромски деца твърде вероятно получават по-ниско от средното качество образователна услуга. И макар системата на висше образование да изглежда достатъчно отворена към всички етнически групи, лошото ниво на средно образование се превръща в практическа бариера за огромното мнозинство от ромите.

От една страна, държавата може пряко да въздейства върху икономическите стимули чрез обвързване на получаването на социални помощи с посещаването на училище от децата и постигането на определени резултати от тях. Така децата ще генерират доход за домакинството само ако учат; в момента те не само увеличават социалните плащания от държавата към домакинството, но ако не посещават училище, често и работят. За училищата стимулите също трябва да се изменят.

Те трябва както да мотивират записването на ромски деца (а и изобщо на ученици), така и да гарантират високо качество на образователната услуга. За да се стимулира действителното предлагане на образователна услуга, а не само формално посещаване, финансирането трябва да е обвързано с постигането на определени резултати.

Накрая трябва да отчетем и индивидуалните стимули на отделните преподаватели. Ако заплащането им зависи от постиженията на техните ученици, това се превръща в инструмент за лична мотивация да се дават знания на всички деца, включително и на ромите.

Доброто образование помага на отделния човек да се реализира по-добре в обществото и икономиката. Образованието обаче не е безплатно и най-често държавният бюджет поема разходите за него. Държавата от своя страна също има полза от образованието на гражданите - колкото по-високо е равнището му, толкова по-добра и високоплатена работа си намират заетите, което увеличава приходите в бюджета от различни видове данъци.

Оперативна цел: Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда.

2.4. Заетост

Основният проблем при осигуряването на нормален стандарт на живот за

уязвимите общности в община Николаево, е високото ниво на безработица и ограниченият достъп до пазара на труда. В малки населени места като това тенденцията е добре видима и широко разпространена. Причините за това могат да се търсят в няколко посоки. На първо място, това е ниската степен на образование и квалификация сред целевите групи. Това от своя страна не позволява да се отговори на изискванията на пазара на труда, а резултатът е наличието на висок дял безработица.

През последните години се наблюдава явление, което създава предпоставки за увеличаване на броя на безработните и нискоквалифицирани граждани. В резултат на настъпилите обществено – политически промени и отварянето на границите за свободно пътуване в държавите членки на ЕС, миграционните процеси в страната се засилват. Значителна част от представителите на уязвимите общности напускат страната временно или за постоянно, за да търсят по-добра реализация.

Проблемът произтича от факта, че вземат със себе си и децата си (все още учаци), което нарушава обучителния им процес. Към новата обучителна обстановка те привикват трудно, а проблемът се усложнява, когато се завърнат в страната и съгласно разпоредбите, трябва да продължат учебния процес. В болшинството от случаите те не носят необходимата документация (във връзка с легализирането на дипломите/свидетелства) и това затруднява връщането им в образователните структури.

Резултатът е по-трудно завършване и придобиване на Образователно квалификационна степен /ОКС/, а това дава отражение върху трудовата им реализация и продължаване на обучението в по-горна ОКС. Нуждата от социална подкрепа и социални смесени услуги е особено осезаема при здравнонеосигурените лица (основно представители на групите в неравностойно положение). Те оформят рискова група, която не е в състояние да ползва пълния обем медицински услуги с всички неблагоприятни последици от това.

Особена категория са представителите на общностите с увреждания. В резултат на ниските си доходи, трудно закупуват лекарствата, необходими за лечението им. Също така са трудно приети в обществото, често са обект на дискриминационно отношение, в резултат на което имат необходимост от социална подкрепа и интегриране в обществото.

Анализите на безработицата показват, че в образователната структура на

безработните преобладават лицата с основно и по-ниско образование и без професионална квалификация. Поради това през последните години нараства необходимостта от обучение за ограмотяване и повишаване на професионалната квалификация на онази част от безработните, които са продължително безработни, именно поради липсата на образование и свързаната с това ниска професионална квалификация или липсата на такава.

Поради това основната алтернатива за реализация на лицата от ромски етнос остава включването им в програми и мерки за обучение и заетост, финансирани от държавния бюджет или със средства от Европейския социален фонд.

Ниските доходи и безработицата при тази общност обуславят рисковата група социално слаби лица и семейства, подпомагани с месечни социални помощи по ЗСПД и ППЗСП.

- Брой лица, получаващи месечна помощ от ромски произход, които получават помощ по чл. 9 от ППЗСП през 2023 година - **347 души;**
- Брой лица, получаващи месечна помощ от ромски произход като самотни родители, които получават помощ по чл.9 от ППЗСП през 2023 година – **161;**
- Многодетни семейства, получаващи помощ по чл.9 от ППЗСП през 2023 година – **138.**

Относно високото ниво на безработицата в общината от години е в сила Програма временна заетост за социално – слабите от Дирекция „Бюро по труда“, която ангажира **175 човека** по 5 дни месечно да полагат обществен труд, срещу което получават месечно възнаграждение в размер на 250.00 лв. Тази програма значително намалява броя на живеещите в крайна бедност и социално-изключените, като същевременно ги обучава на трудова култура и дисциплина.

Пред заетостта на ромите има значителни пречки, премахването на които може да отвори множество възможности пред тях. Сред пречките можем да открием:

- ниската гъвкавост на пазара на труда;
- високото ниво на минималната заплата;
- високото данъчно-осигурително бреме върху труда;
- недостатъчните темпове на икономически растеж;
- твърде регулираните пазари;

- изкривяващи обезщетения за безработица;
- неефективна система за търсене на заетост;
- образователното равнище;
- високо пределно облагане на дохода при излизане от социалната система;
- пречки пред предприемчивостта;
- високите нива на заетост в публичния сектор;
- наличието на задължителна военна служба.

Постигането на сериозен напредък в преодоляването на посочените пречки е предпоставка за значително увеличение на заетостта сред ромското малцинство, което от своя страна ще доведе до по-високи доходи и ръст на добавената стойност в икономиката.

Защитата на ромската „кауза“ от своя страна търси някакви „обективни“ причини за тяхното поведение - най-често бедност, лоши условия и третиране от държавата, лошо образование. Тя приема, че ромите правят „нередни“ неща, но се опитва да ги оправдае с фактори, независещи от самите роми и подлежащи на промяна с държавна политика.

Простото измерение на неинтегрираността на ромите е съществуването на гетата; посъществено е състоянието им на група, която се възприема или като бенефициент на социални помощи, или като незачитаща чуждата собственост (т.е. група от крадци). Следователно най-директното измерение на икономическата интеграция на ромите е да ги превърне (в голяма степен част от ромите и в момента са интегрирани в стопанския живот) в създаваща богатство група - а не просто „консумираща“, каквото е преобладаващото мнение към момента. Това, което ще създаде най-силна подкрепа за интеграцията, е бързо нарастващата нужда от работна ръка.

Социалните помощи са силно зависими от размера на домакинството. При значително по-високата раждаемост ромите са „облагодетелствани“ от системата. В този смисъл моделът създава стимули за раждаемост, а децата могат да се разглеждат като източник на доход от помощи. Например семейство с четири деца може да получи помощи и трансфери, равни на доходите на двама работещи родители при заплата от около 70-80% от средната за страната.

Относително „щедрите“ помощи, на фона на алтернативата за навлизане на

пазара на труда, създават дългосрочна нагласа за зависимост. Това е така, защото социалните помощи са почти изцяло базирани на размера на домакинството. Същевременно при размери на помощите, близки или надхвърлящи в определени случаи маргиналната производителност на възрастните в домакинството при настоящите условия на пазара на труда, голям дял от бенефициентите остават икономически неактивни, възползвайки се от алтернативата да получават доход директно от държавата.

Високото облагане също намалява стимулите за труд. При равни други условия, колкото по-високо е облагането на труда, толкова по-висока е дългосрочната безработица (освен ако данъците не се поемат изцяло от работещите) и по-малки са предлагането на труд, изработените часове и коефициентът на заетост. Това се отнася с особена сила за маргиналните групи в обществото (младежи, възрастни, жени, малцинства, хора без опит и образование).

Заетост - Има големи различия по отношение на данните за безработицата сред ромите. В зависимост от източника, оценките за нивото на безработица сред ромите варира между 40% и 80%. Във всеки случай, нивата на безработица сред ромите са значително по-високи отколкото при другите групи от населението. Същевременно, към 2023 г. 85% от ромите попадат под линията на бедност, като бедността сред ромите е по-висока отколкото е средно за страната.

При нормална ситуация, ако няма сериозни изкривявания на пазара на труда и той работи гъвкаво и ефективно, безработицата би била равна на т.нар. естествено ниво от 4-5%, което на практика дава възможност на всеки желаещ да намери работа в рамките на относително кратък срок. Съществуването на висока безработица е показател за наличието на сериозни трудности във функционирането на пазара на труда, които се явяват пречка пред наемането на определени групи от хора. Най-често от такива пречки страдат хората, които са били близо до предела на пазара на труда и в резултат на изкривяванията на пазара се оказват под предела за наемане.

За да се подобри функционирането на пазара на труда и да се улесни интеграцията на ромите, могат да се предприемат няколко реформи:

- Увеличаване гъвкавостта на пазара на труда – по отделни показатели за гъвкавост страната ни е на над 100-но място в света, което е неприемливо, особено за страна, в която има сравнително ниски нива на заетост.

- Намаляване на данъчно-осигурителното бреме върху труда – твърде високото облагане на труда в България намалява стимулите за разкриване на работни места и увеличава дългосрочната безработица.
- Ускоряване на икономическите реформи - бързи реформи за повишаване темповете на развитие могат да осигурят и по-бързи резултати на пазара на труда
- Намаляване на регулирането и на пречките за предприемчивите – подобни реформи биха имали непропорционално висок ефект върху ромите, тъй като те разполагат с малко ресурси и за тях подобни пречки са реално непреодолими.
- Модернизиране на социалната система – в някои случаи сегашният дизайн на социалната система дестимулира и дори финансово наказва започването на работа. Това може да се преодолее по няколко начина: обвързване на социалните помощи с изискване за работа и повишаване на образованието; максимални срокове за получаване на помощи (това частично се реализира наскоро); изцяло или частично премахване, за дългосрочно безработните, на връзката между доход и помощи, за да не се дестимулира започването на работа.

Оперативна цел: Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях.

2.5. Жилищни условия и инфраструктура

Като значителна проблематика относно ромската интеграция за община Николаево се смятат ромските квартали и махали. Те са изградени предимно от незаконни постройки, в които липсват каквито и да било правила за устройство на територията. Освен, че тези постройки са незаконни, в преобладаващата си част те са и негодни за живеене. Поради липсата на достатъчен брой помещения и планова подредба на стаите, оскъдните битови условия много често водят до влошаване здравето на обитателите им.

Редица анализи сочат, че ромите живеят при значително по-лошите условия от средните за страната, от една страна. Друг проблем е сегрегирването на ромите в отделни квартали. Първият е по-скоро проблем на бедността, вторият – на принудителна или доброволна сегрегация. Последниците са по-лошо здраве, по-ниски

шансове за образование и заетост и ограничени инвестиции в ромските квартали.

Трябва да отчитаме обаче, че решението не налага еднозначно насочване на публични инвестиции. Субсидираното предлагане на жилища например не решава дългосрочни проблеми. При липса на икономическа интеграция и шансове за просперитет, бенефициентите не могат да си позволят да ползват, съхраняват и поддържат жилищата дори при благоприятни условия на първоначално предоставяне. Основните последици са създаване на цикъл на зависимост и ниски стимули за работа – субсидираното жилище е вид социална помощ и има сходни ефекти върху мотивацията за участие на пазара на труда.

Централизираното и планирано застрояване с жилища за роми от своя страна създава риск от пълна сегрегация и създаване на изцяло ромски квартали. В този смисъл, успешното реализиране на програмата в тази част дори би намалило шансовете за интеграция на ромите в обществото. „Десегрегирането“ на ромите може да се постигне по два начина: като роми започнат да се „местят“ в квартали с преобладаващо неромско население, и като нероми започнат да се заселват в райони с преобладаващо ромско население. Първото изисква все повече роми да започнат да получават по-висок доход. Второто предполага, че, от една страна, ромските квартали имат подобри условия за живот (инфраструктура и др. под.), и от друга – че те са привлекателни от икономическа гледна точка.

Изграждането и поддържането на жилище изисква определено ниво на разполагаем доход. Ето защо, до голяма степен жилищните проблеми на ромите могат да се преодолеят само с нарастване на дохода на ромските домакинства. От своя страна, това предполага икономическа интеграция на ромите и необходимите реформи в отпускането на социални помощи и политиката на пазара на труда.

В допълнение, лошата пътна, В и К и електрическа инфраструктура или пълната липса на такива допълнително влошават и без друго занижения стандарт на живот на тези уязвими хора. Тяхното сблъскване с тези лоши битови и хигиенни условия още от съвсем ранна детска възраст променя коренно възприятията им за нормален социален живот. В следствие това, което са преживели в детството за тях е нормално, и е много трудно на по-късен етап от живота да се адаптират към наистина нормалните условия на живот.

Около **71% от ромите** в цялата община Николаево живеят в незаконни

постройки, неотговарящи на законовите нормативни уредби и стандарти. Голям брой ромски жилища следва да бъдат премахнати частично, някои изцяло, за да влязат в категорията на жилищата, отговарящи на нормите и стандартите. Несъмнено, тези мрачни цифри оказват негативно влияние върху цялостния стандарт на живот на уязвимите общности, и по-специално върху здравния, социалния и образователния им статус.

Информация за актуалното състояние на жилищните условия на ромите в община Николаево (таблица 5).

Населено място	Територия с компактно ромско население
гр. Николаево	207
с. Нова Махала	61
с. Елхово	19
с. Едрево	92

Таблица 5. Състояние на жилищните условия на ромите в община Николаево

Амбицията на Общината е изготвяне на цялостен ПУП за ромския квартал, отчуждаване на частни имоти с цел отреждането им за жилищно застрояване с отстъпено право на строеж на нуждаещи се роми. Предвижда се изграждане на нови жилищни сгради и запазване на възможните по-масивни такива. Също така, последващо поетапно изграждане на адекватна инфраструктура – водоснабдяване, канализация и развитие на уличната мрежа ще допринесат за доближаване жизнените условия на ромите до тези на останалото население в общината.

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително на прилежащата техническа инфраструктура.

2.6. Култура

Всяко едно от населените места в рамките на община Николаево са регистрирани народни читалища. Те са важни центрове за съхраняване и развитие на любителското творчество и инициатива. В Културният календар на Общината всяка

година се включват празниците на различните етноси. Културните институции се стремят да привличат към дейностите си децата и учениците от етническите групи. В читалищата са сформирани самодейни певчески и танцови състави.

Културната интеграция означава разширяване и задълбочаване на културните връзки между хората, независимо от тяхната етническа принадлежност и културни различия. За да се съхрани и развие културата на малцинствата, е необходимо да се откриват талантиливи представители на малцинствените общности и включването им в различни формации и културни инициативи, както и създаване на условия за съхраняване и развитие на културната идентичност на етническите малцинства като част от националната българска култура.

В последните години Община Николаево провежда ефективна политика в сферата на културата, насочена към всички етнически и етнографски групи чрез желанието за опазване на тяхното културно – историческо материално и нематериално наследство и традиции.

Голям интерес сред общността предизвикват инициативите, посветени на традиционни празници и обичаи на различните етноси. Напоследък са преведени множество мероприятия, сред които честването на Никулден, Банго Васил, Богоявление, Националният празник на България 3-ти март, Тодоровден където колегите медиатори, обучени по норвежкия механизъм прилагат на практика добри методики, допринасящи за приобщаване на маргинализираните слоеве.

Там роми и не роми от всякакви възрастови групи заедно участват в празнични шествия, ритуали и активности, които им придават усещането за по-голяма близост и кохезия. Това е фактор от първостепенна важност, който може да бъде обособен и като солиден фундамент за по-успешното интегриране на целевите групи в дългосрочен план.

Тези етнокултурни аспекти на взаимодействия имат за цел да се формира интеркултурна компетентност за интеракция в мултикултурна среда като познаването и значението за „другия“ е в съзвучие с най-добрите практики на българската културна и образователна среда.

Оперативна цел: Създаване на условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот и съхранение и развитие на ромската

традиционна култура и творчество.

2.7. Върховенство на закона и недискриминация

Въпросът за равнопоставеността и недискриминацията намира правно основание в Конституцията и в законите на Република България, които изискват равно третиране на гражданите, без оглед на тяхната раса или етнос. Член 6 от Конституцията гласи: „(1) Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права. (2) Всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.“ Този принцип е развит в Закона за защита срещу дискриминацията, съгласно който е създадена Комисия за защита от дискриминация (КЗД) като независим от изпълнителната власт орган.

Очевидно, един от основните проблеми на ромската общност е ниската правна култура, което прави невъзможни действия по превенция на престъпленията и рефлектира върху непознаване на правните възможности за защита.

За съжаление, приоритетът Върховенство на закона и недискриминацията в Националната стратегия на Република България съдържа множество пропуски и слабости както на стратегическо, така и на оперативно ниво. Този фактор говори за част от причините за задълбочаващия се проблем и за недостатъчния капацитет на съответните институции да се справят с него. Така наречената ‚пробойна‘ може да се идентифицира с невъзможността за намиране на правилния инструментариум и неспособността за впрягане на нужния ресурс, но най-вече с недостатъчното държавно финансиране. Не е за подценяване и липсата на ангажимент и политическа воля от страна на голяма част от отделните министерства - за изпълнение на съответните интеграционни политики и тяхното приоритизиране.

На 12 март 2021 година Европейският Съвет одобрява препоръки относно включването, адаптирането и равенството на ромите. Тези документи изграждат нова Европейска политическа и законова рамка, чрез която институциите на ЕС поемат ангажимента да подпомогнат, наблюдават и менажират целенасочените усилия на държавите членки за включването, адаптирането и равенството на ромите. Също така те гарантират принципа на равно третиране, достъп до обществени услуги,

осигуряване на качествено образование, здравеопазване, социални услуги, както за ромите, така и за общности в сходно на тяхното положение.

Следвайки рамката на ЕС за национални ромски стратегии и националната стратегия на Република България, името „роми“ е употребено в смисъл както на български граждани от ромски произход, така и на такива, които са в сходно уязвимо социално положение, без значение по какъв начин се самоопределят, или околните ги определят. В този ред на мисли терминът „уязвими общности“ е обобщаващо название за всички хора, живеещи в крайна бедност, намиращи се в изолация и лишени от достъп до нормални социални и битови услуги, а също така поставени в положение на дискриминация (пряка или непряка).

На локално ниво, Община Николаево е решена да приложи на теория и на практика в последвалата интеракция с уязвимите слоеве съдържанието на член 21 „Недискриминация“ от Харта на основните права на Европейския съюз. Той гласи: „Забранена е всяка форма на дискриминация, основана по-специално на пол, раса, религия, цвят на кожата, етнически или социален произход“

Оперативна цел: Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата“.

2.8. Социално включване, социални услуги

Социалните услуги са дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен живот и се извършват в специализирани институции и в общността. Мисията на социалната работа е постигане на баланс в един свят на неравноправие (Аделаида, 2004).

Социалната интеграция е предпоставка за успешно и устойчиво развитие на българското общество. Интеграцията на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна с ромите ситуация е активен двустранен процес на социално включване, насочен към преодоляване на съществуващите за тях негативни социално-икономически характеристики и последващ просперитет в обществото.

Един от сериозните проблеми, който оказва сериозни негативни ефекти върху

развитието на ромите, е свързан с тяхното образователно равнище. В момента образователната система не успява да ги обхване напълно, още по-малко да им даде необходимото ниво на грамотност, знания и умения. Решаването на този проблем може да се търси чрез промяна на стимулите в образователната система.

Училищата трябва да бъдат стимулирани да записват и обучават ромски деца, което може да стане чрез въвеждане на принципа „парите следват ученика“. От друга страна, финансирането трябва да се обвърже и с резултатите, постигнати от учениците (покриване на определени минимума). Включването на учителите – чрез подходящи стимули и диференцирано заплащане, както и децентрализацията на управлението на образователната система - също би било важна стъпка.

Основното образование е задължително за българските граждани, но ромите систематично го заобикалят. Защо им се позволява? Ясно е, че проблемът с ромското образование е много комплексен и включва десегрегирането на училищата, остарялата материална база и нежеланието на учители да преподават в ромски квартали, мотивацията ромчетата да идват на училище само заради безплатните банички и после да си ходят... Практиките да се женят на по 12-13 години или да ги пращат да просят от малки, вместо да учат, са все „специфики“ на ромската култура, които обаче са в противовес с българските закони. „Не можеш да ги хванеш“ или „не можеш да ги държиш отговорни“ не са оправдания за изпълнителната власт, чиято отговорност е да налага правилата за всички граждани на държавата. Държавната власт има достатъчно прерогативи, които може да използва, ако поиска. Включително и да работи с ромските организации. Държавата трябва да може да ги задължи и да участват в обществото като пълноценни граждани, с полагащите им се права и задължения. Трябва да може да приложи задължителното за всички основно образование.

За да приведе в сила основното образование сред ромите, държавната власт може да предприеме редица конкретни мерки, сред които:

- Санкции на ромите, които не изпращат децата си на училище. Например, да им се раздават на социални помощи само ако ромските семейства докажат, че правят това.
- Организирано и задължително превозване на децата от ромските квартали на училище.

- Засилено полицейско присъствие в ромските квартали, свързано с цивилизованото отношение на ромите към училищния персонал и училищното имущество.

Засега болшинството от инициативите за приобщаване на ромите идват от неправителствените организации, които са финансирани с чуждестранни средства. А една прогресивно растяща неграмотна група в държавата има огромно отрицателно влияние над икономиката и имиджа и безопасността ни. Разрешението се корени в систематичното налагане на законите: ромите трябва задължително да ходят на училище.

На територията на община Николаево започна предоставянето на пакет от интегрирани социални услуги, които включват грижи за деца и техните родители от уязвими групи, както и за деца с увреждания и техните семейства. Социалните услуги са интегрирани – както по отношение на съвместната работа на различни специалисти с целевите групи, така и по отношение на самия характер на услугите.

Подходът към определяне на пакета интегрирани социални услуги стъпва на анализ на ситуацията и оценка на потребностите в община Николаево, Стратегията на общината за развитие на социалните услуги, както и на основните проблеми на децата и семействата, идентифицирани в Националната стратегия за детето 2008 – 2018 г. При определянето на набора от социални услуги, целта е тяхното предоставяне да дава възможност за превенция на рискове и подкрепа за преодоляване на рискови ситуации.

Целта на услугите е не само да се подкрепят семействата в отглеждането на децата, но и да се стимулират за по-голяма активност във всички сфери на живота с цел осигуряване на добра семейна среда за малките деца. Родителите ще имат възможност за комплексна подкрепа – от изцяло свързана с полагане на грижи за малки деца до консултиране относно възможностите за подобряване на тяхното образование, квалификация, шансове за заетост и т.н.

Услугите, които са предоставяни по Проект „Социално включване“ освен посочената вече „Допълнителна подготовка за равен старт в училище“ са:

- Формиране и развитие на родителски умения;
- Семейно консултиране и подкрепа;
- Здравна консултация за деца.

От началото на 2020 в община Николаево е на ход социалната програма

„Осигуряване на топъл обяд в Община Николаево“ която ежедневно снабдява с вкусна храна около **350 човека** във всички населени места, повечето от които с нисък социален статус или финансови затруднения. С помощта на социалните работници по програмата (някой от които от ромски произход), който всекидневно подават топлата храна на хора в неравностойно положение, те няма да бъдат оставени гладни и в следващите няколко години, като се очаква програмата да е в ход и занапред.

По Закона за личната помощ през есента на 2019 г. Община Николаево назначава **14 броя лични асистенти** от ромско потекло, както и асистентска подкрепа от 3 броя домашни помощници по Закона за социалните услуги.

Създаването на условия за активно социално приобщаване на деца от уязвими групи (деца от маргинализираните общности, както и такива със специални образователни потребности) е важно условие за привличане и задържане на децата в риск, предвид етническата специфика на николаевския регион.

Оперативна цел: Подобряване на предоставените социални услуги и социални дейности на територията на община Николаево.

3. Разработка и манифест на интеграционната стратегия

Екстракцията и синтезирането на тази стратегия са водени главно от желанието на Община Николаево за оптимизиране на стари интеграционни практики, с помощта на високо - компетентната помощ в лицето на норвежките партньори. На дневен ред е предприемане на задълбочена интервенция и постоянна интеракция от професионалния екип към целевите групи, посредством множеството проведени процедури.

3.1. Визия

Визията на общинската стратегия за интегриране на ромите в община Николаево се основава на необходимостта от социална интеграция на ромите в общината с оглед на тяхната адаптация към обществото, в което живеят и последвалото им устойчиво развитие и пълноценна реализация.

3.2. Цели

Основната цел на Община Николаево е прилагане на Стратегия за успешното интегриране на голям брой хора от уязвими целеви групи – маргинализирани слоеве с акцент върху ромския етнос. Това начинание постепенно се реализира, а перспективите са за продължаваща бъдеща дейност към все по-обхватното и разпространяващо се интегриране на хората от уязвимите групи и теми, поставени в неравностойно положение.

В допълнение, от първостепенна важност за Община Николаево е добавянето на стойност в заложената стратегия, чрез избрания за прилагане комплексен интеграционен модел и подход. Запланувано е, гореизброените постижения да се реализират чрез манифестирането на поредица от технически стъпки, които целят да доведат стратегията за устойчивост до успех в дългосрочен план.

Не на последно място, посредством прилагането на най-добри практики, ще се създаде една нова и по-благоприятна среда в двустранния процес между обучаващите и обучаваните хора. Предполага се, че това от своя страна ще даде добър пример и ще задейства усещането, и желанието у заинтересовани трети страни също да се включат в изпълнението на вече основания метод за включване и приобщаване.

3.3. План за действие

Планът за действие е изготвен в съответствие с дефинираните цели и приоритети за развитие в областта на интеграционните услуги и активности, заложи в типов модел и адаптирани към стратегическите документи на Община Николаево.

Йерархията на целите и мерките ще се приложи по следния модел:

- Стратегически цели;
- Приоритети;
- Мерки;
- Конкретни дейности/фази от плана за действие, с посочени резултати, индикативен срок за изпълнение, отговорни партньори и източници на финансиране.

В следващите параграфи Община Николаево представя основните звена от вече формираната парадигма:

3.3.1. Стратегическа цел №1

С прогресирането на този документ и след идентифицирането на основната му цел, предстои да се акцентира върху първата му стратегическа цел. С други думи, това са вече завършените помещения „Здравен Център“, намиращи се на първия етаж на здравната служба в град Николаево, в които ще бъдат назначени 2 бр. медицински специалисти за предоставяне на запланиваните по проекта здравни услуги. Също така, здравният център ще бъде оборудван с медицинска апаратура – мобилен ЕКГ апарат, мобилен ехограф и други.

Основните причини защо е важно хората да се преглеждат в здравен център са свързани със следното:

- Провеждането на редовни здравни проверки може да открие ранно заболявания или проблеми със здравето, които могат да бъдат лесно и успешно лекувани, ако се открият на време.
- Здравните центрове предлагат широка гама от услуги и професионално здравно обслужване, което може да помогне на хората да поддържат оптималното си здравословно състояние.

- Екипът от здравни специалисти в здравните центрове може да консултира ромите относно опасностите на различни болести и начините за предпазване от тях.
- Преглеждането в здравен център може да помогне на ромите да осъзнаят важността на поддържането на здравословен начин на живот и да придържат към него.

3.3.2. Стратегическа цел №2

Втората стратегическа цел на Община Николаево е по отношение на осигуряване на функциониращ „Социален дом“ в град Николаево, който да играе ролята на център за социални и образователни дейности за уязвими групи хора. Например: социално-слаби, безработни, самотни, възрастни хора и такива с недъзи, както и маргинализирани групи хора от ромски произход.

Социалният дом играе много важна роля за уязвимите групи хора. Ето някои от ключовите функции и услуги, които такива домове или центрове предлагат:

- Предоставяне на временно подслоняване и основни нужди като храна, принадлежности за лична хигиена и дрехи за тези, които са бездомни или живеят в неблагоприятни условия.
- Оказване на социално-психологическа подкрепа и консултации за уязвимите групи хора, които се борят с проблеми като бедност, насилие, злоупотреба с вещества и други.
- Осигуряване на образователни и професионални възможности за учене и развиване на уменията на хората, които се нуждаят от подкрепа за интеграцията им в обществото.
- Организиране на различни програми и активности с цел социална интеграция, участие в общността и подпомагане на самочувствието и увереността на уязвимите групи хора.

Социалните домове или центрове за социални и образователни дейности имат значително влияние в подпомагането на уязвимите групи хора да преодолеят трудностите, с които се сблъскват, и да постигнат по-добро благополучие и качество на живот.

3.3.3. Стратегическа цел №3

Третата, но не по важност, стратегическа цел е да се продължи с образователните мероприятия в ДГ „Снежанка“, които в момента се провеждат по проект 2.003 „Хъб за функционално свързани социални и образователни услуги в подкрепа на децата от уязвими групи и техните семейства“. По този начин децата в риск се култивират по-успешно към своите връстници от не маргинализираните слоеве, развиват своите начални училищни знания още от ранна детска възраст (2-6 години), като на 7 години влизат за пръв път в класните стаи с вече усвоена основа от знания в сферата на български език, математика, спорт и други.

Една от идеите е: Създаването на целоседмична детска градина за ромски деца, която би имала много предимства и положителни въздействия, като:

- **Достъп до образование:** Целоседмичната детска градина предоставя възможност на ромските деца да получат ранно образование и да развият важни умения и познания, които ще им помогнат в бъдеще.
- **Социална интеграция:** Чрез участието в детската градина, ромските деца имат възможност да се социализират с връстници от различни култури, което спомага за тяхната социална интеграция и развитие на межкултурно разбирателство.
- **Подпомагане на семействата:** Целоседмичната детска градина може да осигури икономическо облекчение за родителите на ромските деца, като предостави възможност за работа или други ангажименти през работния ден.
- **Развитие на езикови умения:** Присъствието на ромски деца в детската градина им дава възможност да развият своите езикови умения и да се запознаят с официалния език на страната, което е от съществено значение за техния успешен учебен и професионален напредък.
- **Подпомагане на личностното развитие:** Участието в детската градина допринася за развитието на самочувствието, самодисциплината, творческите умения и социалните взаимодействия на ромските деца.

Създаването на целоседмична детска градина за ромски деца има важно значение за насърчаването на равенството в образованието и социалната интеграция на уязвимите групи в обществото.

3.3.4. Стратегическа цел №4

Работата на медиаторите с целевите групи на терен не е никак лесна – тя изисква постоянство, индивидуален подход и много усилия. Поради тази причина е от съществено значение за практическия елемент на реализация по проекта. Те осъществяват първичния контакт с уязвимите хора, преценяват към какво обучително направление да ги насочат според нуждите им, за да могат тези хора да получат адекватна помощ в правилната насока. Именно тук е заложена четвъртата стратегическа цел на проекта – да се продължи работата на терен от поне един медиатор по петте направления от 3.002. „Хъб за комплексни интегрирани мерки в подкрепа на ромското включване в общините Николаево и Мъглиж“.

Ромските образователни и здрави медиатори играят важна роля в насърчаването на образованието, здравеопазването и социалната интеграция на ромската общност. Някои от начините, по които те допринасят:

- **Културно разбиране:** Ромските медиатори разполагат със специфични познания и разбирателство за културата и предизвикателствата, пред които е изправена ромската общност. Те могат да помогнат на училищата, болници и други институции да се адаптират по такъв начин, че да бъдат по-приемливи и подходящи за ромите.
- **Преодоляване на езиковите бариери:** Ромските медиатори могат да работят като преводачи и вестници между ромските общности и официалните институции. Те помагат за преодоляване на езиковите бариери, които често са пречка за достъпа до услуги и информация.
- **Подкрепа за учениците и техните семейства:** Ромските образователни медиатори могат да подпомогнат ромските ученици и техните семейства в процеса на образование, като предоставят информация, административна подкрепа, мотивация и подпомагане в комуникацията с училищата.
- **Социална интеграция:** Ромските медиатори работят за премахване на стигмата и дискриминацията срещу ромите, като насърчават по-добро разбирателство и сътрудничество между различните общности.
- **Подобряване на здравното състояние:** Здравните медиатори работят за подобряване на достъпа на ромите до здравни услуги, информация за здравословни навици и профилактика на заболявания.

Ромските образователни и здравни медиатори са от съществено значение за подпомагането и подобряването на живота и благополучието на ромската общност, като действат като мост между ромите и институциите, които им предоставят услуги и подкрепа.

3.4. Приоритетни направления/мерки

В този раздел са представени приоритетните направления и свързаните с тях мерки и важните стъпки по всички сфери, респективно от раздел 2 и в съответствие със заложените стратегически цели. Методиката и последователността на обозначените процедури е синтезирана по такъв начин, че да има адекватна и релевантна приложимост в съответната целева зона на действие.

3.4.1. Приоритетно направление – Здравеопазване

Цел 1. Повишаване на здравната култура сред уязвимите общности.

Задача 1. Активно включване на здравни медиатори между общността и медицинските специалисти.

Дейности:

- ✓ Активно съдействие от страна на медиаторите в усилията на личния лекар за обхващане на бременните (до 4-я лунарен месец).
- ✓ Провеждане на беседи с подрастващи и млади хора (заедно с родителите им) за начините на предпазване от нежелана, ранна бременност и правилно отглеждане на децата.

Задача 2. Превенция и контрол върху заболявания като туберкулоза, ХИВ/СПИН, СПИ, социално-значими заболявания и пр.

Дейности:

- ✓ Провеждане на беседи с подрастващи и техните родители за здравно образование. Темите обхващат начините за заразяване със СПИ и превантивни мерки, които могат да се вземат.
- ✓ Включване в беседите въпроса за нездравословния начин на живот и последващите проблеми.

Цел 2. Превантивна грижа за майчино и детско здравеопазване.

Задача 1. Гарантиране на майчино здравеопазване и грижи за бременни и родилки.

Дейности:

- ✓ Обхващане на всички бременни жени в женски консултации и регистриране на бременността до 4-я лунарен месец.
- ✓ По-добро и пълно проследяване на бременността, с цел намаляване на броя на преждевременно родените деца, неонаталната и перинаталната смъртност и раждането на деца с увреждания.
- ✓ Своевременна регистрация на новородените деца при ОПЛ.
- ✓ Осигуряване на медицински грижи за здравно неосигурените бременни жени и родилки.

Задача 2. Подкрепа за предотвратяване на бременността в юношеска възраст.

Дейности:

- ✓ Провеждане на разяснителни кампании за опасностите и последствията от ранно забременяване и начините за предпазване от бременност сред младите хора в общността и учениците в училищата.
- ✓ Своеременно записване на новородените деца при ОПЛ.

Задача 3. Обхващане на всички деца в системата на здравеопазването.

Дейности:

- ✓ Издирване на деца без личен лекар и провеждане на разяснителни кампании сред родителите за важността от регистриране при ОПЛ.
- ✓ Повишаване на посредническата роля на здравния медиатор при ползване на медицински услуги от рискови групи в общността.

Задача 4. Превенция и контрол върху заболявания като туберкулоза, ХИВ, СПИН, СПИ.

Дейности:

- ✓ Повишаване информативността на подрастващите, младите хора и техните семейства чрез презентации, здравни беседи, здравни консултации и медии за заболявания като туберкулоза, ХИВ, СПИН и СПИ.

Задача 5. Осигуряване на здравна и социална подкрепа на деца с увреждания.

Дейности:

- ✓ Насочване на деца с увреждания и техните семейства към социални услуги за рехабилитация и интеграция.

3.4.2. Приоритетно направление – Образование

Цел 1. Повишаване качеството на образование на децата и учениците от етническите малцинства.

Задача 1. Обхващане на децата в риск от маргинализираните семейства в училища и детски градини.

Дейности:

- ✓ Установяване на действителния обхват на децата, подлежащи на задължителна училищна подготовка чрез съпоставяне на данните от ГРАОН с данните на записаните в училище ученици.
- ✓ Осъществяване на мониторинг от Община и РУО на посещаемостта и образователно-възпитателния процес в училищата и детските градини и общуването на български език.
- ✓ Провеждане на събития с участие на родителите и децата.

Задача 2. Пълно обхващане в подготвителните групи на децата, подлежащи на предучилищно обучение.

Дейности:

- ✓ Установяване на действителния обхват на децата, подлежащи на предучилищна подготовка чрез съпоставяне на записаните в ПГ в детски градини деца и данните от ГРАОН.

Задача 3. Подпомагане на деца, чийто майчин/семеен език е различен от българския.

Дейности:

- ✓ Повишаване мотивацията сред родителите за участие в образователно-възпитателния процес чрез сътрудничество.
- ✓ Включване на деца със СОП в допълнителни програми и форми на обучение.

Цел 2. Подобряване на материално техническата база и качеството на образование.

Задача 1. Анализ на образователната инфраструктура и образователното ниво на живеещите в обособени общности.

Дейности:

- ✓ Изготвяне и прилагане на план за оптимизация на училищната мрежа; осигуряване на транспорт при необходимост.
- ✓ Изготвяне на анализ за образователното равнище на децата от етносите.

Задача 2. Прилагане на мерки за оптимизация на училищната инфраструктура.

Дейности:

- ✓ Подобряване на материално-техническата база на училища и детски градини в общината за привличане и задържане на децата.
- ✓ Изготвяне на мерки в училищата, които поддържат по-ниско образователно ниво, включване на учениците в извънкласни форми.
- ✓ Осигуряване на транспорт за ученици от селата /при необходимост и от ромските махали/ до средищните училища.

Цел 3. Повишаване качеството на образование в обособените училища и детски градини в големи ромски квартали и селски региони, в които учат предимно ромски деца.

Задача 1. Превенция на отпадането от училище.

Дейности:

- ✓ Разширяване на партньорството между ДГ/УЗ, родителската общност и социални партньори.

- ✓ Осъществяване на мониторинг за посещаемостта в училище и качеството на обучение.
- ✓ Включване на децата в извънкласни дейности – ФУЧ /факултативни учебни часове/, ИУЧ /избираеми учебни часове/, спортни занимания и курсове, обвързване посещението им с успеха.
- ✓ Въвеждане на целодневно обучение до 8-ми клас.
- ✓ Компенсиране на образователните пропуски чрез допълнителни занимания, с интерактивни методи на преподаване.

Цел 4. Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход.

Задача 1. Повишаване на толерантността между учениците.

Дейности:

- ✓ Изграждане и развиване на отношение на толерантност между децата от различни етноси чрез организиране на съвместни мероприятия /тържества, дни на толерантността и др./.
- ✓ Интеркултурно и гражданско образование.

Цел 5. Обхващане на ранно отпаднали младежи в образователни програми.

Задача 1. Участие в образователни програми с квалификационни курсове за придобиване на квалификация за част от професия чрез модулно обучение.

Дейности:

- ✓ Предоставяне на задочна и самостоятелна форми на обучение за ранно отпаднали младежи.
- ✓ Осигуряване на достъпни услуги за професионално ориентиране.

Цел 6. Усъвършенстване на образователните условия за качествено образование и на квалификацията на педагогическите специалисти за взаимодействие в мултиетническа образователна среда.

Задача 1. Осигуряване на квалификация на учителите за работа в интеркултурна среда.

Дейности:

- ✓ Провеждане на обучения на педагогически кадри за придобиване и развиване на уменията за работа в мултиетническа среда.

3.4.3. Приоритетно направление – Заетост

Цел 1. Насърчаване на заетостта чрез обучения за ключови компетенции и социални умения.

Задача 1. Обхващане на най-уязвимите в програми за ограмотяване.

Дейности:

- ✓ Включване на представители на ромската общност (регистрирани безработни лица до 24 г. възраст) в мероприятия, свързани с популяризиране и изпълнение на НПИЕГМ (Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта).
- ✓ Включване в програми за ограмотяване и професионална квалификация на хора с ниско образователно ниво или без образование.
- ✓ Мотивиране на регистрирани неграмотни и слабограмотни лица над 16 г. възраст за включване в обучение за ограмотяване, като предпоставка за успешно включване в пазара на труда.

Задача 2. Мотивиране за включване в заетост и обучение.

Дейности:

- ✓ Насърчаване на включването на пазара на труда чрез Ателие за търсене на работа, групови мероприятия за професионално ориентиране и др. форми, организирани от Д „БТ“.

Цел 2. Осигуряване на достъп до пазара на труда, чрез обучение и субсидирана заетост.

Задача 1. Посредничество за осигуряване на доходи и на заетост.

Дейности:

- ✓ Осигуряване на възможности за временно обхващане в субсидирана заетост, при комбиниране на възможностите за заетост със социална и общностна подкрепа.
- ✓ Включване на лица от ромската общност в действащите Програми и мерки за заетост и обучение в схеми по ОП „РЧР“ (2021-2027 г.).

3.4.4. Приоритетно направление – Жилищни условия и инфраструктура

Цел 1. Изграждане на социални жилища за настаняване на малцинствени и социално слаби групи.

Задача 1. Осигуряване на възможности за временно спешно настаняване на семейства в риск от бедност и социално изключване (бездомни хора и/или такива, живеещи в много лоши битови условия; родители с деца, включително непълнолетни родители, многодетни семейства, деца с влошено здраве и увреждания;)

Дейности:

- ✓ Създаване на фонд от оборотни жилища за временно, спешно извеждане от микро-зоните на маргинализирани семейства. Мярката е интегрирана с продължителна социална работа и подкрепа.

Цел 2. Подобряване на жилищните условия на най-маргинализираните семейства.

Задача 1. Осигуряване на възможност за ремонт на съществуващи жилища.

Дейности:

- ✓ Предоставяне на малки заеми и/или строителни материали за подобряване на жилището.

Цел 3. Осигуряване на достъп до базови комунално-битови услуги в малките населени места.

Задача 1. Изграждане на улици, социална и техническа инфраструктура.

Дейности:

- ✓ Изграждане на улици, техническа инфраструктура. Осигуряване на временни решения за водозахранване и санитарни помещения с участие на засегнатите семейства на общността.

- ✓ Почистване, разширяване, изграждане на предпазни съоръжения и други ремонтни дейности на водосборни басейни, които се намират в близост (или преминават) през населени места в рамките на община Николаево.
- ✓ Ликвидиране на съществуващи нерегламентиран и сметища и вземане на мерки срещу тяхното възобновяване.

Задача 2. Изграждане и подобряване на социалната инфраструктура в малките населени места.

Дейности:

- ✓ Изграждане на детски площадки и игрища, включени в регулация.

3.4.5. Приоритетно направление – Култура

Цел 1. Стимулиране на културната интеграция на уязвимите общности, чрез предоставяне на възможности за обучение.

Задача 1. Провеждане на информационни кампании с цел културната интеграция на уязвимите общности.

Дейности:

- ✓ Чрез образователни програми относно правата и задълженията на общността се разясняват възможностите за продължаващо образование (обучение), квалификация, преквалификация и пр. Формата на програмата може да е беседа, дискусия, презентация и др. медиен продукт.

Задача 2. Организиране на обучителни курсове.

Дейности:

- ✓ Провеждане на обучителни курсове за начална компютърна и дигитална компетентност, курсове по ограмотяване и пр. в читалищата и образователните институции по населени места.

Задача 3. Организиране на групи по интереси, в които да се включат представители на уязвимите общности, в рамките на читалищата.

Дейности:

- ✓ Ангажиране на представителите на уязвимите общности (особено учащите се) в полезни занимания по интереси.

Цел 2. Съхраняване, популяризиране и развитие на културната идентичност на общностите.

Задача 1. Развиване и разширяване на дейностите по опазване на културната идентичност на общностите.

Дейности:

- ✓ Поддържане на фолклорни, танцови ансамбли, развиващи етнокултурна дейност.
- ✓ Създаване и/или подпомагане на вече съществуващи кръжоци в училища и читалища за опазване на културата и историята на етносите.
- ✓ Популяризиране на празници и обичаи на различните етноси, чрез културния календар на Община Николаево и годишните планове на читалищата.
- ✓ Съдействие за намиране и преустройство на подходящи сгради и терен за провеждане на специфичните обредно – ритуални практики на етническите общности. (където е необходимо)

3.4.6. Приоритетно направление - Върховенство на закона и недискриминация

Цел 1. Намаляване на съжителствата/браковете с непълнолетни.

Задача 1. Превенция на ранните бракове/съжителства с непълнолетни и малолетни.

Дейности:

- ✓ Прилагане на междуинституционален механизъм за превенция на ранните бракове.
- ✓ Подаване на сигнали за случаи на ранни бракове.
- ✓ Осигуряване на закрила на семейството на момичето при необходимост.
- ✓ Включване на омъжените момичета в дейности за реинтеграция и задържане в училище.

Цел 2. Формиране на култура за равнопоставеност на ромските жени и осъзнаване на концепцията за равнопоставеност на половете.

Задача 1. Насърчаване на тяхното пълноценно индивидуално, социално и икономическо участие в обществения живот.

Дейности:

- ✓ Обучение по права на човека и права на детето в училище.

Цел 3. Превенция на агресията сред учениците и намаляване на противообществените прояви.

Задача 1. Намаляване на противообществените прояви .

Дейности:

- ✓ Провеждане на дискусии, обсъждания, ролеви игри на теми: „насилието в училище и извън него“, „междоличностните отношения“, „асоциални прояви и последствията от тях“
- ✓ Мерки за оказване на професионална подкрепа на деца, които са регистрирани в Детска педагогическа стая.
- ✓ Повишаване на институционалната и обществената чувствителност към прояви на дискриминация и „език на омразата“. Предприемане на мерки за превенция на етнически мотивирана радикализация в младежка възраст.

3.4.7. Приоритетно направление/мерки – Социално включване, социални услуги

Цел 1. Да се осигури подкрепа за развитие на най-маргинализираните групи чрез социална работа.

Задача 1. Обхващане в социални и смесени услуги на най- нуждаещите се.

Дейности:

- ✓ Насочване на най- нуждаещите към различни съществуващи социални и смесени услуги.
- ✓ Разкриване на подходящи смесени услуги за подкрепа на семейства в риск (интегрирана здравна подкрепа, родителски умения, дейности в подкрепа на ранно детско развитие, мотивация на децата и семействата за образование и личностно развитие).

- ✓ Провеждане на кампании и услуги, насочени към превенция на ранните бракове

Цел 2. Подобрен достъп до социално подпомагане.

Задача 1. Обхващане на най-нуждаещите в системата на социалното подпомагане.

Дейности:

- ✓ Информиране, посредничество, придружаване, техническа помощ за подготвяне на документи за социално подпомагане.

4. Устойчивост на стратегията и на нейните цели в дългосрочен план

След щателното конструиране на стратегията на Община Николаево, на дневен ред е екстракцията и делегирането на устойчивите фундаменти, стоящи в основата на целите и дейностите по проекта за срок от минимум 5 години след завършването му.

4.1. Финализиране и устойчивост на стратегическа цел №1

В раздел здравеопазване е приоритизирано назначаването на **2 бр. медицински специалисти** по проекта, което на този етап е вече реализирано. Те са назначени от месец Февруари 2024 г. и към днешна дата оперират ежедневно в новоизградените здравни кабинети по проекта.

Посредством наличната **мобилна медицинска апаратура** вече е възможно да се оказва адекватна медицинска помощ на всички нуждаещи се, като своевременно се решава проблема с логистиката и техническото осигуряване на прегледите на цялата територия на община Николаево.

Чрез осигуряването на мобилността както на специалистите, така и на медицинското оборудване, предвидените по проекта здравни услуги и дейности, при необходимост от страна на гражданите, са осигурявани не само в разкрития за целта здравен център, но и във всички населени места от общината. Това несъмнено улеснява достъпа до здравните услуги и повишава качеството им.

Община Николаево се ангажира да осигури дългосрочна устойчивост относно стратегическа цел номер 1, като запази наетите лекари и медицински лица за срок от минимум 5 години. Нещо повече, Община Николаево ще застрахова (срещу пожар, кражба и т. н.) обновените по проекта медицински кабинети и съдържащата се в тях апаратура, като няма да променя собствеността и предназначението им.

4.2. Финализиране и устойчивост на стратегическа цел №2

Във вече завършения Социален дом, нуждаещите се хора редовно ще могат да вземат участие в поредица от обучения, срещи, беседи, фокус групи, семинари, уъркшопове, кръгли маси и други индивидуални или масови форми на работа. Този широк спектър от социални и образователни мероприятия значително ще допринесе за активното включване на маргинализираната общност.

Задължението на Община Николаево за 5 годишна устойчивост в този раздел включва функционирането на ремонтираните социални помещения и застраховането им, както и запазването на собствеността и предназначението им без промяна.

4.3. Финализиране и устойчивост на стратегическа цел №3

Тук полезен за прилагане би бил компетентностно-ориентирания подход при взаимодействия в интеркултурна среда с цел формиране на социални умения и здравословен начин на живот (средата) за децата още от ниво задължителна предучилищна подготовка.

Социалните и образователни дейности, които се извършват в ДГ „Снежанка“ допринасят значително за благоприятното адаптиране и култивиране на деца от уязвимите слоеве. В този контекст, ангажиментът на Община Николаево е да продължи настоящото наемане на един от образователните медиатори в детската градина за срок от минимум 5 години след завършването на проекта.

Също, на 30.11.2022 г. е осъществено закупуването на спортно оборудване, заложено по проекта, което в последствие е вкарано в експлоатация. То се състои от уреди за физически упражнения, обръчи, топки и др., и се помещава в спортния салон на детска градина „Снежанка“. Чрез използването му, децата от целевите групи, с помощта на техните медиатори, подобряват значително своите физически способности. Община Николаево поема ангажимента, спортното оборудване да бъде застраховано за срок от 5 години.

4.4. Финализиране и устойчивост на стратегическа цел №4

Устойчивостта на цел номер 4 е пряко свързана с изключително важната медиаторска работата на терен по петте обучителни направления, съдържащи се в 3.002. „Хъб за комплексни интегрирани мерки в подкрепа на ромското включване в общините Николаево и Мъглиж“.

Община Николаево има за цел да остави на назначение единия от действащите по 3.002 медиатори за период не по-малък от 5 години, като той да бъде допълнително обучен, за да може да се оптимизира неговата дейност и по петте направления. Така, макар и в умален обем, посредничеството и консултациите ще продължат да се

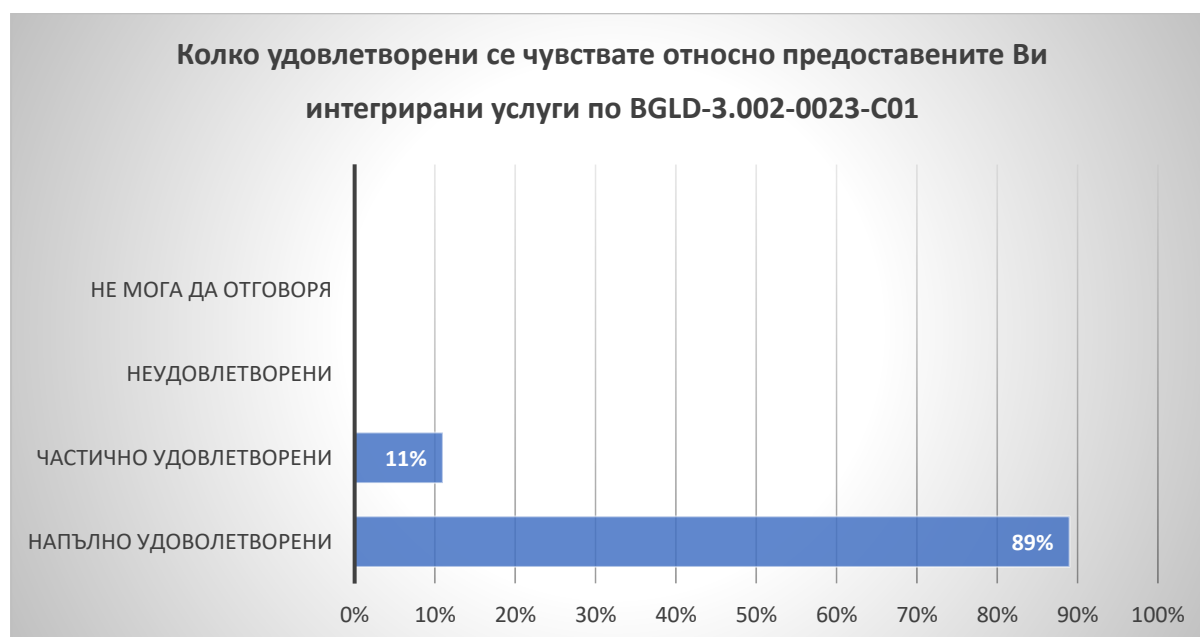
предоставят на най-уязвимите хора, имайки предвид че броя на обхванатите потребители до момента значителен и ще продължава да расте.

4.5. Анкетни допитвания и техните резултати

Важна част от Стратегията е постигането на възможно най-висока удовлетвореност у всички от целевите граждани чрез предоставения пакет от интегриращи дейности и услуги, като обратната връзка на потребителите би била показателна за извършената до момента работа по проекта.

Поради тази причина е предприето допитването чрез Анкетни карти до всички обхванати потребители по втората част от комплексния интеграционен проект, по-специално BGLD-3.002-0023-C01 „Хъб за комплексни интегрирани мерки в подкрепа на ромското включване в общините Николаево и Мъглиж“.

Процесът на анкетиране се състои в обхващане на всички 300 потребители по този хъб, като на всеки един от потребителите са зададени 10 въпроса, съдържащи се в анкетите, на които те дадоха писмен отговор. В последствие, данните от всички попълнени анкетни карти са систематично обработени под формата на готова информация (графика 5).

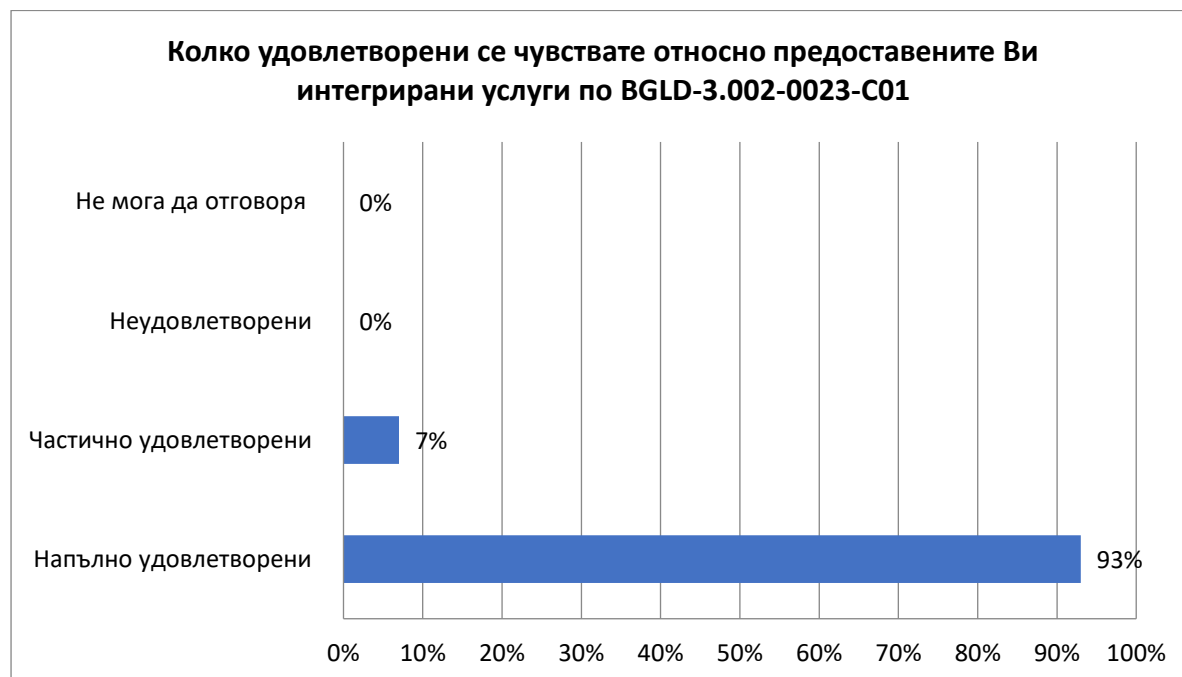

Графика 5. Удовлетвореност на потребителите от предоставените услуги

Както се вижда на графиката, статистическата извадка от тези анкетни карти показва, че цели 89% от анкетираните потребители са напълно удовлетворени от предоставените им интегрирани услуги, 11% са частично удовлетворени, 0% са недовлетворени, и 0% не могат да отговорят.

За голяма радост на Община Николаево, но без никаква изненада, илюстрацията на резултатите недвусмислено показва постигнатия огромен успех на всички отговорни общински институции, НПО, педагогически и непедagogически персонал и медиатори. Всички те, посредством консолидирани общи усилия и впрягане на целия наличен ресурс, реализираха този проект и го доведоха до успешен финал.

В добавка, паралелно с това анкетиране е проведено още едно, което има за цел да сравни нагласите сред хората от не-маргинализираните слоеве (тези, които не са обект на този проект) в началото на проекта с нагласите им в края на проекта и да се види дали има някакви различия.

Графика 6. Удовлетвореност на потребителите от предоставените услуги сред хора от не-маргинализираните слоеве

Прави впечатление, че болшинството от изследваните не-маргинализиранни групи граждани (93%), са на мнение, че са напълно удовлетворени относно

интегрираните услуги по проекта и едва 7% са частично удовлетворени.

С цел да се отвори пътят за по-лесно включване на най-уязвимите групи на пазара на труда е необходимо програмите да се осъществяват с минимални пречки пред включването на бенефициентите. Например, вместо да се изисква минимално образователно равнище, би било по-добре да се предостави възможност за определяне на уменията и компетентностите на кандидатите чрез провеждане на изпит.

Стартирането на програмите следва да бъде съобразено със сезонния дефицит на пазара на труда. Необходимо е да се отворят повече програми за заетост през зимата, тъй като през летния сезон, по-голяма част от безработните роми успяват да си намерят работа сами.

Налице е спешна необходимост от създаване и изпълнение на по-иновативни програми за заетост за лицата, които са най-отдалечени от пазара на труда, много от които от ромски произход. Европейският социален фонд е много подходящ инструмент за подобни нововъведения и многообещаващ пакет от нови програми за заетост вече е разработен за изпълнение в България.

Информационно-аналитичната база за разработване на политиките, програмите и мерките би могла да се разшири и задълбочи чрез осигуряване на данни за извършване на секторни анализи на заетостта, както и анализи на типовете заетост (сезонна, временна или на постоянно работно място) и на генерирания от бенефициентите доход след края на програмите. За целта е необходимо осигуряване на пълнота на наличната информация и комбиниране на източници на данни от различни публични институции (напр. Агенцията по заетостта и Националният осигурителен институт).

Необходимо е да се наблегне на образоваността на население, на повишаване грамотността сред ромското население и на повишаване възможностите за осигуряване на работни места на ромското население. Липсата на програми за подкрепа на работното място може да се разглежда като една от слабите страни на националната политика за заетост на ромите, тъй като инвестициите в откриване на работни места и назначаването на работа на ромите следва да се съчетават с непрекъснати мерки за подпомагане, които да гарантират устойчивостта на резултатите за наеманите роми и в периода след изтичане на договорените условия за наемане на работа по

субсидираните програми.

Оказването на продължителна подкрепа на наетите роми е необходимо както по отношение на адаптацията им на работното място чрез осигуряване на допълнителна професионална квалификация, ако е необходимо, така и за справяне с възможните рискове от дискриминационни нагласи и бариери сред работодателите и техните бизнес партньори, в работната среда и сред клиентите.

Съществуват някои проблеми и във връзка с квалификациите сред трудовите посредници (ромски медиатори). Независимо от придобитите умения и способности, много често се наблюдава текучество на трудови посредници. Ето защо, е необходимо да се оказва подкрепа от страна на колеги и експерти, с цел добро обучение, отлично изпълнение на задълженията и мотивиране на трудовия посредник за работа.

5. Методология за контрол и мониторинг

Обратната връзка на потребителите е от съществено значение за обективното оценяване на напредъка, постигнат от Община Николаево в предприятия прогресивен подход към успешното включване и интеграция на възможно най-висок брой маргинализирани групи хора, обект на сегрегация. Също така, да се анализира до каква степен изграждането на компетенции за противодействие на дискриминацията и антициганизма е постигнало своята цел.

Наблюдението на изпълнението по заложените в стратегията дейности ще се отчита в мониторингов доклад, като периодично събираната информация от анкетните допитвания и друг вид обратна връзка ще бъдат систематично анализирани и обработвани под формата на статистика, за да бъдат видни реалните нагласи и оценки на обхванатите потребители, относно качеството на предоставените им услуги и палитра от обучения. Това от своя страна ще служи като ориентир за следване, адаптиране или актуализиране на методиките и подходите при изпълнение на плана за действие.

Изпълнението на интеграционната стратегия е съвместна задача на всички отговорни страни, участвали в конструирането му и всички други заинтересовани страни.

При изпълнението на стратегията за интеграция на ромите и други лица в неравностойно положение в Община Николаево (2021-2029 г.) се спазват принципите за:

1. Партньорство и взаимодействие между местните власти и представители на ромската общност.
2. Гласност и разясняване на заложените цели, задачи и дейности.
3. Рационално разпределение на функциите между институциите, имащи отношение към изпълнение на заложените дейности.
4. Ефективна координация и взаимодействие при прилагането на интеграционните политики, без допускане на дублиране на дейностите.
5. Финансирането на заложените дейности ще се осъществи на първо място с безвъзмездната финансова помощ от Оперативните програми, както от

общинския и републиканския бюджет.

6. Следва Стратегията да се приеме на следващото заседание на Общински съвет – Николаево.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Активното участие на представители на уязвимите общности в обществения живот е от ключово значение за община Николаево. Те трябва да бъдат ангажирани и включвани както в изготвянето и реализирането на интеграционната политика, така и при всички останали обществени и национални въпроси. Чрез своята активност те биха допринесли за намиране на верния път към решение на базисни проблеми, с което ще спомогнат за развитието на обществото. Пътят към това минава през поэтапното развитие на ромската общност, посредством целенасочени мерки. Ангажирането на представители на общността в изпълнението на всеки от приоритетите по разработената стратегия е гаранция за неговата ефективност.

Реализирането на общинската политика за интегриране на маргинализираните групи е непрекъснат процес, инструмент за хармонизиране на местните инициативи с държавните изисквания, възможностите на местната власт и потребностите на жителите на общината, с цел подобряване благосъстоянието на тези групи и евентуално намаляването им в бъдеще.

Чрез съставената демографската характеристика и проведения анализ на настоящата ситуацията в община Николаево, са идентифицирани сериозни проблеми, главно свързани с голямата безработица, живеенето в крайна бедност и изключването на немалък брой хора от обществото.

От друга страна, в настоящия документ са обхванати широка палитра от статистики и анализи, с цел да се трансформират в една иновативна, но реалистична стратегия, която има за цел по-успешното интегриране на голям брой хора от маргинализираните слоеве с акцент върху ромския етнос.

Огромният мащаб на този проект обхваща и консолидира редица фундаментални процедури, като например множеството интерактивни процедури, комплексния приобщаващ подход и еволюираните методики на работа, където в колаборация работят общински институции, образователни педагози, психолози, медицински лица, както и ромски образователни медиатори.

Бяха приложени на практика различни механизми на изпълнение в различните обучителни рамки чрез проведените от норвежкия партньор по проекта обучения и дадените препоръки. В следствие, е обхванат внушителен брой хора от прицелените

групи и с тях е работено толкова, колкото е необходимо до постигане на желания резултат.

В заключение, цялостната интервенция от страна на Община Николаево в борбата срещу изключването на хора, поставени в неравностойно положение, може да се сметне като повече от успешна. Факт, който е доказан от направените анкетни допитвания и техните резултати.

Този документ несъмнено делегира главните звена към изграждането на едно по-успешно интегриране, включване и приобщаване на целевите групи хора и такива от ромски произход, които по някакъв начин са обект на маргинализация, сегрегация или дискриминация.

Общинската стратегия за интеграция на ромите и други лица в неравностойно положение в Община Николаево (2021-2029) е отворен документ и подлежи на актуализация и допълване.